

**ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ КУРС:
ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ОКРЕМИХ СКЛАДОВИХ В УКРАЇНІ**

**EUROPEAN GREEN COURSE:
PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF INDIVIDUAL COMPONENTS IN UKRAINE**

Пилипенко І.С., студентка I курсу магістратури факультету прокуратури
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Пашкова Н.В., студентка I курсу магістратури факультету приватного права та підприємництва
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Зленко О.О., студент I курсу магістратури факультету прокуратури
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена всебічному дослідженню проблем впровадження окремих складових Європейського зеленого курсу в Україні, який являє собою програму дій, що включає комплекс заходів у дев'яти сферах діяльності, пріоритетною метою якого є прогресивний план переходу до кліматично нейтральної Європи до 2050 року. Підкреслюється на особливий актуальності дослідження даної проблематики, що зумовлено активним збільшенням тенденції в напрямку погіршення стану навколишнього природного середовища, виникнення ряду масштабних екологічних проблем у світі та їх непоправних наслідків, зокрема негативного впливу на біологічне різноманіття, призводячи до вимирання видів тварин, зникнення рослин, зниження імунітету людини та збільшення її вразливості до хвороб, зниження тривалості життя віцілому.

У контексті заданої тематики, насамперед значна увага приділяється детальному дослідженню дев'ятьох основних складових Європейського зеленого курсу, зокрема ґрунтовно аналізується їх сутність як таких та основні завдання, визначені стратегією курсу. До того ж, акцентується на тому, які переваги та перспективи має впровадження програми Європейського зеленого курсу для України, підкреслюючи – в чому саме полягають такі переваги й перспективи та як вони проявляються на практиці. Окрім цього, авторами безпосередньо досліджується питання впливу практичної реалізації політики Європейського зеленого курсу на сферу законотворчості та міжнародної співпраці нашої держави. Основна ж увага у даній науковій роботі приділяється аналізу потенційної проблематики впровадження деяких складових Європейського зеленого курсу в Україні.

До того ж, дослідженням у межах заданої тематики охоплюються питання основних документів, які визначають зміст та напрямки дій ЄС для переходу до кліматично нейтральної Європи; визначення конкретних заходів та політик, передбачених Зеленим курсом; стартового процесу приєднання України до Європейського зеленого курсу; заходів держави, які вже були вжиті з метою реалізації стратегії курсу та які перспективно доцільно було б вжити на шляху до повного переходу країни на Зелений курс.

Ключові слова: Європейський зелений курс, кліматично нейтральна Європа, стратегія курсу, проблеми впровадження, складові курсу, реалізація політики, екологічні проблеми.

The article is devoted to a comprehensive study of the problems of implementing individual components of the European Green Course in Ukraine, which is an action program that includes a set of measures in nine spheres of activity, the priority goal of which is a progressive plan for the transition to a climate-neutral Europe by 2050. It is emphasized the special relevance of the study of this issue, which is due to the active increase in the trend towards the deterioration of the natural environment, the emergence of a number of large-scale environmental problems in the world and their irreparable consequences, in particular, the negative impact on biological diversity, leading to the extinction of animal species, the disappearance of plants, the decrease human immunity and increase in its vulnerability to diseases, decrease in life expectancy as a whole.

In the context of the given topic, first of all, considerable attention is paid to a detailed study of the nine main components of the European Green Course, in particular, their essence as such and the main tasks defined by the course strategy are thoroughly analyzed. In addition, the emphasis is on what advantages and prospects the implementation of the European Green Course program has for Ukraine, emphasizing – what exactly such advantages and prospects consist of and how they manifest in practice. In addition, the authors directly investigate the impact of the practical implementation of the European Green Course policy on the sphere of law-making and international cooperation of our state. The main attention in this scientific work is devoted to the study of the potential problems of the implementation of some components of the European Green Course in Ukraine.

In addition, the research within the given topic covers the issues of the main documents that determine the content and directions of the EU's actions for the transition to a climate-neutral Europe; determination of specific measures and policies envisaged by the Green Course; the starting process of Ukraine's accession to the European Green Course; measures of the state, which have already been taken in order to implement the strategy of the course and which in the future would be appropriate to take on the way to the full transition of the country to the Green course.

Key words: European Green Course, climate neutral Europe, course strategy, implementation issues, course components, policy implementation, environmental issues.

Вступ. В умовах сьогодення значне занепокоєння суспільства викликає стан навколишнього природного середовища: забруднення атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунтів, накопичення відходів, що утворюються у результаті людської діяльності, низька якість харчових продуктів є чинниками, які негативно впливають на біологічне різноманіття, призводячи до вимирання видів тварин, зникнення рослин, провокують зниження імунітету людини та збільшують її вразливість до хвороб, знижують тривалість життя.

З метою подолання негативних наслідків забруднення довкілля, зупинення росту глобальної температури, перетворення Європи на кліматично нейтральний континент,

у межах Європейського Союзу у грудні 2019 року було прийнято Європейський зелений курс (далі – ЄЗК) – програмний документ Співтовариства, що включає дев'ять взаємопов'язаних складових, спрямованих забезпечити баланс між економічною діяльністю людини та збереженням довкілля.

Відсутність обов'язкової юридичної сили головних документів даної програми дозволяє визнати її надзвичайно гнучким інструментом для впровадження країнами-членами Союзу, а також Україною, адже у 2020 році Кабінет Міністрів України повідомив керівні органи ЄС про її участь у ЄЗК [1, с. 3]. Поступово наша держава почала розширювати співробітництво зі Співтовариством

з питань адаптації до ЄЗК, вдосконалювати нормативно-правову основу з метою збереження довкілля. Однак, реалізація ключових положень Зеленого курсу в Україні може ускладнюватися низкою чинників, більшість з яких мають економічний характер.

Мета статті полягає у проведенні аналізу дев'яти основних складових ЄЗК та їх завдань, визначенні переваг та перспектив впровадження даної програми для України, впливу практичної реалізації курсу на сферу законотворчості, міжнародної співпраці, а також окреслення потенційної проблематики впровадження деяких складових ЄЗК для нашої держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Характеристика складових ЄЗК та особливостей його впровадження для України стало предметом досліджень таких правників-науковців як І. І. Дороніна, Н. С. Криштоф, О. М. Кушніренко, Н. Г. Гахович, А. І. Швець, К. В. Мануїлова, П. П. Несенко та інших. Однак, існує необхідність підвищення уваги науковців до проблематики впровадження складових ЄЗК, подальшої розробки оптимальних шляхів її вирішення.

Виклад основного матеріалу. Безперервно зростаючі глобальні екологічні проблеми радикально перенаправили вектор економічного розвитку країн на «зелений» лад. Одним із рішучих кроків в цьому напрямі, який в політичному контексті є своєрідною відповіддю на виклик глобальних проблем зміни клімату, забруднення, втрати біологічного різноманіття і, відповідно, позиціонування ЄС як глобального лідера, став Європейський зелений курс. Прийнятий Європейською Комісією у грудні 2019 року, він являє собою програму дій, що включає комплекс заходів у дев'яти сферах діяльності, пріоритетною метою якого є амбітний план переходу до кліматично нейтральної Європи до 2050 року. Саме ЄЗК представляє собою один з шести пріоритетних напрямів програми дій Європейської Комісії під керівництвом Урсули фон дер Ляєн, який стане провідним орієнтиром її діяльності протягом 2019–2024 років [2, с. 14].

Програма ЄЗК акцентує увагу на тому, що реалізація запланованих в його межах заходів зумовить суттєві зміни і в політиці, і в економіці, і навіть в усьому суспільстві. Тому, цілком логічним виглядає те, що на першому плані для політики впровадження ЄЗК поставлено такі завдання як активна участь громадськості; тісна співпраця місцевих органів влади, громадянського суспільства та промисловості з інституціями та консультативними органами ЄС та безумовна впевненість у переході. Визначені напрямки та заходи стосуватимуться усіх, без винятків, сфер та ринків не тільки країн-членів ЄС, а також й інших країн, що матимуть на меті доступ на ринок ЄС для реалізації власних товарів та послуг [3, с. 4–5].

Варто відзначити, що ЄС має доволі системну і комплексну стратегію щодо імплементації ЄЗК, яка керується, на нашу думку, надзвичайно «золотим» принципом – «нікого не залишати позаду». З метою впровадження його на практиці, ЄС було створено профільний та спеціальний Фонд справедливого переходу (Just Transition Fund), який націлений на забезпечення підтримкою найменш розвинених регіонів, найвіддаленіших територій та островів, що стикаються зі значними соціально-економічними проблемами на шляху до кліматичної нейтральності. До того ж, ЄС одночасно з переходом до кліматичної нейтральності вирішив працювати і над подоланням економічних наслідків коронавірусної кризи, аби не сповільнювати темпи своєї діяльності в цьому напрямку і зробити їх максимально ефективними [4].

Варто звернути увагу, що основними документами, які визначатимуть зміст та напрямки дій ЄС для переходу до кліматично нейтральної Європи стали Комюніке та Дорожня карта. Комюніке Європейської Комісії «Європейський зелений курс» [5], прийняте 11 грудня 2019 року,

включає Дорожню карту, що містить основні заходи у сферах, які підпадають під дію ЄЗК, а також часові межі для їх впровадження [2, с. 14]. Також велике значення у контексті впровадження ЄЗК має Європейський інвестиційний план «Зелена угода» (Інвестиційний план сталого розвитку Європи), який детально описується в опублікованій Європейською Комісією стратегії. Даний План не тільки доповнює інші ініціативи, передбачені ЄЗК, але й має на меті внести вклад у фінансування стійкого переходу, підтримуючи при цьому регіони та громади, які найбільш схильні до його впливу [6, с. 45].

Що стосується конкретних заходів та політик, передбачених ЄЗК, то вони включають такі як ухвалення низки стратегій (розумної секторальної інтеграції, промислової стратегії, плану дій з кругової економіки, реформування будівельної галузі, стратегії розвитку вітрових електростанцій на морях, стратегії щодо хімічних речовин, стратегії з біорізноманіття, лісової стратегії); прийняття «Кліматичного закону» та нових редакцій регламентів і директив у сферах енергетичного оподаткування, транспорту, сільського господарства, відходів; фінансові інструменти, зокрема механізм так званого «справедливого переходу» [2, с. 15].

У свою чергу зазначені політики і заходи будуть здійснюватися в дев'яти сферах, які, до речі, є складовими елементами ЄЗК. Серед них виділяють наступні: клімат, енергетика, промислова стратегія для циркулярної економіки, стала і розумна мобільність, зелена сільськогосподарська політика, збереження біорізноманіття, нульове забруднення, фінансові інструменти, ЄС як глобальний лідер [4].

Тож, розглянемо кожен елемент стратегії ЄЗК більш детально.

Що стосується пріоритетних дій програми ЄЗК у контексті такої сфери як клімат, яку ще називають «кліматичні амбіції», то вони першочергово включають заходи щодо законодавчого закріплення самої цілі кліматичної нейтральності до 2050 року; реалізації плану підвищення відповідальності щодо кліматичних цілей ЄС до 2030 року (до 50% та до 55%); щодо перегляду тематичних законодавчих ініціатив з метою досягнення кліматичного нейтралітету; пропозиції відносно механізму регулювання кордону вуглецю для вибраних секторів; розробки нової стратегії ЄС щодо адаптації до кліматичних змін [3, с. 4].

У контексті питання енергетики, перспективним має стати досягнення стану, за якого енергія стане чистою, доступною та безпечною. Задля цього ключовими завданнями є: затвердження національних енергетичних та кліматичних планів, і здійснення їх якісної оцінки; розроблення стратегій інтеграції розумного сектору та офшорного вітру; реалізація ініціативи «Хвиля оновлення» для будівельного сектору та проведення оцінки та огляду транс'європейської мережі – регулювання енергетики [5].

Промислова стратегія для чистої та замкнутої економіки встановлює основним завданням – прискорення переходу на сталу модель інклюзивного зростання. Тому серед своїх пріоритетних цілей вона передбачає підтримку глобальної конкурентоспроможності промисловості ЄС, досягнення кліматично нейтральної Європи у 2050 році та цифрове майбутнє Союзу. До того ж, на порядку денному також стоїть питання створення цілісної політики для сталих товарів та послуг [2, с. 29]. Що стосується змін у сфері сталої та розумної мобільності, то в межах реалізації ЄЗК ключовими цілями тут є такі як: скорочення викидів парникових газів у секторі на 90%; збільшення частки сталих видів транспорту, таких як залізничний і внутрішній водний; затвердження більш жорстких стандартів викидів забруднюючих речовин для транспортних засобів із двигунами внутрішнього згоряння та активне розширення інфраструктури для електромобілів [2, с. 34].

Акцентуючи увагу та такій сфері як сільське господарство, ЄЗК на найвищій щабель ставить завдання щодо забезпечення харчової безпеки. Окрім цього, стратегія політики ЄЗК має на меті досягнення стану сталого первинного виробництва, споживання та здорового харчування, а також максимальне скорочення відходів продуктів харчування [1, с. 45–48].

Політика ЄЗК щодо збереження та захисту біорізноманіття передбачає негайні дії в напрямках розроблення стратегії щодо біорізноманіття на 2030 рік; реалізації заходів, спрямованих на підтримку ланцюгів створення вартості без виручки лісів та врегулювання проблеми незаконного, непрозорого та нерегульованого рибальства. Щодо такої складової ЄЗК як забезпечення нульового забруднення навколишнього середовища, необхідним є досягнення вільного від токсичних речовин довкілля ЄС; посилення моніторингу, звітування, запобігання та ліквідації забруднення та посилення вимог до якості повітря, вод і ґрунтів [3, с. 4].

Досліджуючи напрямок стратегії ЄЗК в сфері фінансів, його можна розглядати в системному взаємозв'язку з такою складовою як ЄС – глобальний лідер. Що стосується основних цілей ЄЗК відносно фінансових інструментів, то варто звернути увагу в цьому контексті на питання досягнення розвитку сталого фінансування; розширення звітності про ESG-ризиків; врахування ESG-ризиків у регулюванні фінансових послуг, а також впровадження таксономії сталої економічної діяльності. Представляючи себе як глобального лідера, ЄС ладен прикласти максимальних зусиль у напрямку просування та підтримки амбітної та нової стратегії в сферах охорони довкілля, зміни клімату та енергетичної політики. Тому саме «дипломатія Зеленого курсу», торговельна політика та фінансування в рамках підтримки розвитку є тими ключовими інструментами глобального лідерства ЄС [2, с. 51, 55].

ЄЗК, як новий світовий екологічний тренд, створює водночас виклики і можливості не тільки для європейського, але й для українського бізнесу. Саме з урахуванням широкого кола напрямів, які охоплює цей курс, він матиме суттєвий вплив на нашу торгівлю та економічну співпрацю з ЄС. Тому безумовно Уряд України також заявив про намір нашої держави долучитись до політики впровадження ЄЗК. Безперечним є те, що таке прагнення України є важливим саме зважаючи на необхідність формування на теренах держави політики у різних сферах, яка б враховувала екологічні та кліматичні виклики сьогодення. Тож, вже у 2020 році в Україні мали свій початок активні внутрішні дискусії з бізнес-колами щодо впровадження ЄЗК [7].

Вже невдовзі після таких жвавих обговорень на національному рівні щодо долучення до політики ЄЗК, 13 серпня 2020 року Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль надіслав Лист на адресу Першого віце-президента ЄК Ф. Тіммерманса в якості позиційного документу щодо Учасі України у ЄЗК. У листі-відповіді для України було запропоновано провести старту зустріч щодо цього питання, яка відбулася 10 лютого 2021 р. у м. Брюссель. Метою цього заходу стало обговорення провідних аспектів ЄЗК у контексті триваючих діалогів у межах Угоди про Асоціацію та визначення способів надання ЄС підтримки Україні у переході до зеленої економіки. До того ж, Міністерством освіти і науки України 19 листопада 2020 р. за підтримки ЄК та Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції було проведено спільний інформаційний день «Роль досліджень та інновацій у Європейському зеленому курсі. Можливості для українських дослідників». Наступним, важливим в контексті впровадження в Україну політики ЄЗК 19 січня 2021 р. відбулося засідання Міжвідомчої робочої групи з питань координації подолання наслідків зміни клімату в рамках ініціативи Європейської Комісії «Європейський зелений

курс», головоючим де виступив Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль. І вже 24 березня 2021 р. Урядом України було прийнято постанову «Про утворення робочої групи для узгодження підходу щодо застосування до України механізму коригування вуглецю на кордоні для проведення консультацій з ЄК» [7].

Варто відзначити, що реалізація ЄЗК безумовно створить для України ряд стратегічних можливостей в різнобічних напрямках. В першу чергу, акцентуємо на тому, що прямій інтеграції українських виробництв у нові промислові процеси ЄС безпосередньо сприятиме укладення «промислового безвізу». Жорсткіші обмеження в плані «екологізації» товарів та послуг, які прямують на ринок ЄС, перспективно можуть створити нові можливості для українських виробників за рахунок витіснення імпорту до ЄС з інших країн. Щодо сфери зеленого сільського господарства, то це позитивно відобразиться на розширенні розвитку саме органічного виробництва, у сфері енергетики – співпраця щодо водневої енергетики, у сфері фінансів – активний вихід на європейський ринок публічних закупівель, доступ до інструментів фінансової та технічної підтримки ЄС тощо.

До того ж, окрема група нових можливостей для України є власне геополітичною [2, с. 6–7].

Водночас повноцінне впровадження ЄЗК в Україні характеризується певною проблематикою, обумовленою особливостями економічної, соціальної та інших сфер. У зв'язку з цим, доцільно розглянути основні небезпеки, з якими може стикнутися українське суспільство при переході на ЄЗК, зокрема у впровадженні деяких складових досліджуваної програми:

1) переходу до зеленого сільського господарства, включаючи стратегію «від ферми до виделки». Посилення екологічних вимог для сільськогосподарської продукції, що може імпортуватися на територію Союзу є серйозним викликом для українських виробників у зв'язку зі зростанням нетарифних торговельних бар'єрів, пов'язаних з вимогами до безпечності продукції, необхідністю адаптації до нових технічних регламентів її виробництва, що потребує значних фінансових витрат, перегляду технологій виробництва продукції [2, с. 58].

У зв'язку з вищезазначеним, доцільно стверджувати, що ефективність виробництва та збуту органічної продукції залежатиме від наявного капіталу підприємства, вміння рівномірно розподілити фінансові, природні та трудові ресурси, вчасно залучити у процес виробництва нові технології [8, с. 48];

2) функціонування чистої та замкнутої (циркулярної) економіки, що також передбачає поступову декарбонізацію промислового сектору (стосується енергетично інтенсивних галузей: хімічних речовин, сталі, цементу тощо), боротьбу з «грінвошінгом» (зловживанням маркуванням продукції, як такої, що вироблена відповідно до високих екологічних вимог) шляхом поширення лише достовірної інформації про «зелені» товари, попередження утворення відходів та підвищення уваги до їх переробки [2, с. 29].

Слід зауважити, що з метою переходу до циркулярної економіки, у межах ЄС буде посилено ринок вторинної сировини, що призведе до скорочення її постачання в Україну, і в результаті негативно вплине на розвиток та економічний потенціал вітчизняних підприємств переробної галузі залежних від імпортової сировини, призводячи до скорочення обсягу робіт, прибутку, потенційно роблячи функціонування таких підприємств економічно недоцільним [2, с. 7]. Водночас можливість державної підтримки вітчизняних виробників є обмеженою, оскільки вона розглядається як надання необґрунтованих переваг, що також негативно впливатиме на стан функціонування товарообміну між Україною та ЄС [2, с. 33].

Обтяжливим для українських виробників може бути підвищення контролю за «сталістю» продукції (включа-

ючи її виробництво з мінімальною шкодою для довкілля), а також посилення вимог до «екодизайну» товарів промисловості, насамперед це вплине на експорт електроніки, хімічних речовин, сталі, меблів, цементу [2, с. 33]. Тобто, основною загрозою впровадження аналізованої складової ЄЗК є виникнення перешкод на шляху до «промислового безвізю» з ЄС, необхідність за незначний проміжок часу модернізувати виробництво, привівши його у відповідність до нових вимог [2, с. 32];

3) посилення кліматичних амбіцій є основою поглиблення співпраці у сфері зовнішньої політики у межах процесу євроінтеграції, Східного партнерства, Паризької угоди, Меморандуму про стратегічне енергетичне партнерство між нашою державою та Союзом, сприятиме декарбонізації промислового сектору України, покращенню стану довкілля [2, с. 7].

Попри позитивні наслідки впровадження даної складової ЄЗК, існує небезпека для вітчизняного економічного сектора – запровадження ЄС механізмів для захисту власних товаровиробників, зокрема карбонового коригування імпорту, що є загрозою для експорту продукції металургії, сільського господарства, машинобудування. Транспортна галузь може зіткнутися з тим, що на її конкурентоздатність впливатиме рівень забруднення нею довкілля, відповідно до правила: чим менше забруднення, тим вона конкурентоздатніша, зокрема, воно є актуальним для газопроводів, щодо яких враховуватимуться викиди карбону під час здійснення логістичних операцій [2, с. 23].

Схожа проблематика характерна і для складової, яка має на меті впровадження чистої, безпечної, доступної енергії, що може вплинути на економіку через закриття вуглецевоємних підприємств (шахт, ТЕС тощо), оскільки лише шляхом переходу на кардинально нові методи, способи виробництва, відновлювальні джерела енергії у промисловому виробництві, розробку водневої стратегії України можливо зупинити погіршення стану довкілля, досягнути вуглецевої нейтральності [2, с. 28];

4) переходу до сталої мобільності (складова, що охоплює сталій та «розумний» транспорт). Позитивний ефект для довкілля від реалізації даного напрямку ЄЗК обумовлений зменшенням відсотку викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, поширенням громадського транспорту як засобу пересування для населення, переходу на альтернативні види палива, розвитком ринку електромобілів [2, с. 34].

Водночас постає питання щодо можливості отримання українськими автоперевізниками відповідних дозволів через скорочення перевезень вантажів автомобільним транспортом у ЄС, побудови нових водних шляхів та експлуатації створених раніше. Викликає занепокоєння і майбутнє розширення ринку електромобілів в Україні, масове ввезення вживаних електромобілів з ЄС, строк служби яких буде значно зменшений, через необхідність вирішити у майбутньому проблему утилізації великої кількості відпрацьованих акумуляторів [2, с. 37].

Аналізуючи наведену вище інформацію, слід зазначити, що основною проблематикою реалізації досліджуваних складових ЄЗК в Україні є зниження конкурентоспроможності української продукції на ринку ЄС, необхідність залучення значної частини фінансових, кадрових ресурсів для модернізації виробництва, приділення більшої уваги до якісних характеристик продукції та процесу її виробництва, включаючи поступове зменшення забруднення довкілля до нульового відповідно до амбітних цілей Союзу.

Реалізація ЄЗК в Україні є складним і довготривалим процесом, до якого мають бути залучені різні суб'єкти: органи державної влади, місцевого самоврядування, суспільство (стейкхолдери, експерти). Роль органів державної влади обумовлена розробкою ефективної правової основи адаптації України до вимог ЄЗК, натомість органи міс-

цевого самоврядування, у межах повноважень, встановлених законом, можуть затверджувати місцеві програми з питань охорони довкілля [9]. Зокрема 28 січня 2022 року територіальна громада Вінниці проголосила Зелений курс аналогічно до європейського, затвердивши Декларацію про Зелений курс міста [10]. Варто зазначити, що даний приклад доцільно взяти за основу іншим територіальним громадам, розробивши відповідні програмні документи.

Важливість участі громадськості, експертних кіл у досягненні цілей ЄЗК обумовлена необхідністю дотримання принципу верховенства права, прав людини, орієнтованості законодавчих змін на населення. Прозорість процесу прийняття рішень та розробки нормативно-правових актів має забезпечуватися через реальну участь у ньому суспільства з наданням достатнього часу для обговорення шляхів вирішення конкретної проблематики та врахування пропозицій громадськості. Слід зазначити, що, наприклад, до розроблення проекту Плану відновлення нашої держави громадськість було залучено лише формально, а пропозиції, надані нею, надалі не були враховані. Тому, доцільно викоринювати подібну практику у процесі прийняття рішень та розробки правової основи запровадження ЄЗК [11, с. 4].

Варто додати, що у напрямку долучення до ЄЗК Україною було вжито низку заходів, суть яких полягає у вдосконаленні правового регулювання з питань захисту довкілля, розробці мобільних застосунків, запровадженні реєстрів, котрі дозволяють суспільству відслідковувати стан довкілля тощо.

Досліджуючи особливості впровадження складових ЄЗК у нашій державі, необхідно зазначити, що у зв'язку із веденням бойових дій на території нашої держави, необхідності першочергового забезпечення національної безпеки, відсічі й стримування збройної агресії РФ, темпи реалізації завдань Зеленого курсу наразі значно сповільнені. Однак, слід зауважити, що з метою реалізації ЄЗК, все ж було вжито наступних заходів:

1) у сфері нормотворчої діяльності прийнято Закони України: «Про Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів» (від 20.09.2022 р. № 2614-IX), «Про управління відходами» (від 20.06.2022 р. № 2320-IX), «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією» (від 01.12.2022 р. № 2804-IX), прийнято постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведення робіт з ліквідації їх наслідків та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» (від 27.09.2022 р. № 1073), розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року» (від 09.12.2022 р. № 1134-р), а також операційний план з її реалізації до 2024 року тощо;

2) у межах міжнародної співпраці Україна приєдналася до програми Європейського Союзу LIFE, що являє собою фінансовий інструмент, який на грантовій основі надає кошти для реалізації заходів з охорони довкілля та боротьби зі змінами клімату. Слід зазначити, що для нашої держави існує три спеціальні проекти, у яких вона може взяти участь (попри те, що кожний проект програми доступний для участі):

- а) Фенікс: Проект комплексної орієнтації на нову екологічну інфраструктуру в українських містах – відходи;
- б) Фенікс: Проект комплексної орієнтації на нову екологічну інфраструктуру в українських містах – вода;
- в) проект з підтримки Директиви про диких птахів, Директиви про збереження типів оселищ та Natura 2000 для України та Молдови [12].

Залучення додаткових коштів за даною програмою є чудовою можливістю для України пришвидшити адаптацію до ЄЗК у сфері збереження біологічного різноманіття,

зменшивши відповідне фінансове навантаження на державний бюджет;

3) з метою спостереження за станом навколишнього природного середовища Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів було запущено застосунок «ЕкоЗагроза», що дозволяє відслідковувати стан навколишнього природного середовища (якість повітря, ґрунту, води тощо), запроваджено Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки (від 03.11.2022 р.) [11, с. 28].

Висновок. Підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що долучення України до Європейського зеленого курсу створюватиме нові можливості для неї щодо активного виходу на ринок Європейського Союзу, підвищення конкурентоспроможності серед держав-постачальників товарів на його території та на міжнародному ринку товарів і послуг загалом, неодмінно позитивно вплине на стан навколишнього природного середовища, зокрема природоохоронні території будуть інтегровані у мережу «Natura 2000» через створення спеціальних фінансових інструмен-

тів, доступ до яких вже було надано (наприклад, у межах програми LIFE), а також сприятиме процесу євроінтеграції.

Проте, існує низка загроз для вітчизняного економічного сектору: скорочення карбоємних виробництв та подальше зникнення, або їх поступовий перехід на нові «екологічні» технології виробництва, зменшення прибутку переробних підприємств через зменшення імпорту сировини, скорочення податкових надходжень до державного бюджету, брак фінансових ресурсів, необхідність значного перегляду існуючої та прийняття нової нормативної бази з питань довкілля.

Незважаючи на потенційні складнощі, впровадження положень ЄЗК є важливим кроком у європейське майбутнє нашої держави, активне реформування законодавства, модернізації виробничих технологій у галузях сільського господарства, енергетики, виробництва хімічних речовин, сталі та інших, залучення коштів через фінансові інструменти є ключем до успіху у подоланні окресленої проблематики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванюта С.П., Якушенко Л.М. Європейський зелений курс і кліматична політика України: аналітична доповідь; за заг. ред. А. Ю. Сменковського. Київ: НІСД, 2022. 95 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2022.12>.
2. Європейський зелений курс: можливості та загрози для України: аналітичний документ. Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля». 2020. 74 с. URL: <https://dixigroup.org/storage/files/2020-05-26/european-green-dealwebfinal.pdf>.
3. Дороніна І. І., Криштоф Н. С. Запровадження «Зеленого курсу» як інструменту системних змін для сталого розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 11. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/35.pdf.
4. Алеканкіна К., Ткаченко Я. Зелений курс в ЄС та Україні: виклики та перспективи. *VoxUkraine. Реформи*. 2021. URL: <https://voxukraine.org/zelenyj-kurs-v-yes-ta-ukrayini-vyklyky-ta-perspektyvu> (дата звернення: 15.10.2023).
5. The European Green Deal: Communication from the Commission. *European Commission*. 2019. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1596443911913&uri=CELEX:52019DC0640#document2> (дата звернення: 15.10.2023).
6. Івасечко О.Я., Мельник Б.П. Стратегія кліматичної політики «Green Deal»: особливості імплементації у ЄС та в Україні. *Регіональні студії*. 2021. № 26. С. 43–48.
7. Європейський Зелений Курс (European Green Deal). *Представництво України при Європейському Союзі*. 2021. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda> (дата звернення: 15.10.2023).
8. Коценко М.С. Конкурентні переваги у системі забезпечення конкурентоспроможності органічної продукції. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2021. № 43. С. 44–50.
9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.10.2023).
10. Вінницька міська територіальна громада першою в Україні затвердила декларацію про Зелений курс. *Євроінтеграційний портал*. 2022. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/node/4424> (дата звернення: 15.10.2023).
11. Україна та Європейський зелений курс: річний моніторинговий звіт. 2022. 37 с. URL: https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2023/01/2022_richnyj_egdmonitor_ua-upd.pdf.
12. Програма ЄС LIFE 2023: Запрошуємо українських організацій до участі. *Представництво Європейського Союзу в Україні*. 2023. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%94%D1%81-life-2023-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%83%D1%94%D0%BC%D0%BE-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9-%D0%B4%D0%BE-%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96_uk?s=232 (дата звернення: 15.10.2023).